

СТАНОВИЩЕ

от

проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н.
Ръководител на Катедра „Здравни грижи”
Факултет по обществено здравеопазване
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов”- Варна

на дисертационен труд
„РЕХАБИЛИТАЦИОННИ ГРИЖИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА САМОТАТА ПРИ
ВЪЗРАСТНИ И СТАРИ ХОРА”

на Донка Панайотова Николова

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление: 7.4. Обществено здраве
Специалност: „Управление на здравните грижи ”
С научни ръководители:

доц. Станислава Павлова, д.м. и проф. д-р Параскева Манчева, д.м.н

Данни за процедурата

Със заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-94 от 08.02.2019г. Донка Панайотова Николова е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт Професионално направление: 7.4. Обществено здраве, специалност: „Управление на здравните грижи ”. Представен е протокол за успешно положен докторантски изпит. Предвид решение от заседание на Факултетния съвет на факултет „Обществено здравеопазване“ по протокол № 173 от 09.11.2021г., относно готовност за публична защита и определяне на състав на Научно жури, Донка Николова е отчислена с право на защита със Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-482 от 18.11.2021г.

Биографични данни и кариерно развитие

Донка Панайотова Николова завършва Институт за подготовка на здравни кадри „Д-р П. Бешев“ - гр. Плевен, специалност „Рехабилитатор“ през 1989г. Придобива последователно ОКС „бакалавър” (2006) по специалност „Психология” и ОКС „магистър“ по специалност „Приложна психология“ (2007) във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“. От 2017 година последователно се дипломира в бакалавърска и магистърска програма по специалност „Управление на здравните грижи“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Професионалната дейност на Донка Николова започва през 1989 година като рехабилитатор в Пета поликлиника – гр. Варна, а по-късно в санаториум „Сана“ на Главно управление строителни войски в к.к. Дружба – гр. Варна, в Център за социална рехабилитация и интеграция за деца със специални образователни потребности „Радост“ към Фондация „Радост за нашите деца“ – гр. Варна. В дейността си прилага

рехабилитационни програми за лечение и профилактика на пациенти с различна патология и степен на увреда.

Професионалното развитие на Донка Николова свързано с университетското образование започва от 2015 година като асистент към Учебен сектор „Рехабилитатор“ в Медицински колеж при Медицински университет – Варна. Участва в провеждането на практически упражнения по учебните дисциплини „Кинезитерапия във вътрешните болести“, „Кинезитерапия в хирургията“, „Кинезитерапия в гериатрията“, „Кинезитерапия в ревматологията“, „Лечебен масаж“, „Зонотерапия“ и „Оздравителна гимнастика“.

Научно-изследователската дейност на Донка Николова е насочена към проблемите на възрастните хора, физическо и психологично здраве в процеса на стареене, възможностите на комплексната рехабилитация за здравословно дълголетие, преодоляване на хроничните състояния и психо-емоционалните проблеми, възникващи в третата възраст.

От 2021 година е регистрирана за специализация по специалност „Обществено здравеопазване“.

Описателна характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, разработен от Донка Николова, е в обем от 146 страници, структуриран според стандартните изисквания, включващ: Въведение, Литературен обзор, Цел, задачи, материал и методи, Резултати и обсъждания, Изводи, препоръки и приноси. Илюстриран е богато с 94 фигури, 8 таблици и 7 приложения. Библиографската справка включва 168 източника, от които 53 на кирилица и 115 на латиница.

Оценка на актуалността на темата

Темата на дисертационния труд е съвременна и дисертабилна. Проблемът за самотата на възрастните хора, поради многообразната си аспектност има интегративен характер и е допирната точка на социологията, геронтологията, антропологията, психологията, социалната работа и комплексната рехабилитация. Самотата и социалната изолация засягат възрастни и стари хора, което води до повишаване на търсенето и използването на здравни и социални услуги. В съвременната медицинска практика все повече се утвърждава значението на самотата като често срещано явление водещо до значителен риск от повишена смъртност в напреднала възраст. Влошените физически функции при старостта се явява критичен период, в който е необходимо да се проучи влиянието на самотата върху здравето. Съществуващите практически подходи за справяне със възрастовите кризи настъпващи в процеса на стареене, имат значителен потенциал за подобряване на междуличностната комуникацията, повишаване качеството на живот на възрастните хора и преодоляване на самотата.

Литературен обзор

Авторката прави аналитичен обзор на литературата, като разглежда същността и основните характеристики на самотата, социалната изолация и социалната комуникация при възрастни и стари хора. Задълбочено е представен социо-демографски и здравен профил на възрастните и стари хора. Анализират се социалните услуги за възрастни хора.

Задълбоченият анализ на практическите подходи за справяне със самотата и рехабилитационните грижи при потребители на социалната услуга „дом за стари хора“ дава основание на авторката да идентифицира проблемите и нуждите на хората в старческа възраст с цел повишаване на благополучието и качеството на живот.

Очертана е необходимостта от планиране на рехабилитационни грижи, които да насърчат интегрирането на личността, да разкрият творческите умения, да променят стереотипите на мислене и поведение, подобрявайки взаимодействието с външния свят и самооценката

Логично структурираният литературен обзор издава широките компетенции на докторантката в областта на разглеждания проблем.

Методология на проучването

Основната цел и задачите са конкретно формулирани и отразяват прецизно извършената от Донка Николова изследователска работа. Авторката използва широк набор от методи, адекватни за постигане на целта. Структурата и съдържанието на разработеният инструментариум са подчинени на спецификата на набраната информация от съответната група респонденти. С цел проучване и установяване влиянието на специфичните рехабилитационни грижи за преодоляване/намаление на чувството за самота при възрастни и стари хора е предложена методика за провеждане на експеримент при потребители на социалната услуга „дом за стари хора“.

Използвани са документален, социологически и експериментален методи на изследване. С оглед разкриване същността на наблюдаваните явления и взаимозависимостите им са приложени статистически методи за анализ и интерпретация на данни. Инструментариумът на проучването е собствено разработен и включва индивидуална анкетна карта за проучване мнението на възрастни и стари хора по отношение на медико-социалният статус и социалното им взаимодействие; скала за оценка на самотата, построена върху 10 твърдения, описващи чувства, мисли и състояния, свързани с преживяването на самота; скала за оценка на удовлетвореността от живота, конструирана да измерва когнитивния компонент на субективното психично благополучие като глобална оценка на живота, свързана с широк спектър от показатели за субективно и психологическо благополучие, обособени в пет области. Разработен е документ за получаване на информирано съгласие за участие в изследването, който съдържа подробни данни за същността на проучването.

За постигане на целите на експерименталното изследване е разработена комплексна методика „От миналото към настоящето“, която се състои от 5 теми: „Детство“, „Семейство – брак и деца“, „Приятелство“, „Професия“, „Любими занимания и интереси“ и заключителен етап.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя резултати, логически оформени и структурирани в глава трета. Представени са резултатите от проведените изследвания, относно социо-демографски и здравен профил на изследваните лица, въпросника „Скалата за самота“ и въпросника „Скала за удовлетвореност от живота“.

Проучено е мнението на потребители на социалната услуга ДСХ „Гергана“, Варна по отношение на социален статус и информираност за прилагане на ерготерапията и участие в групови занимания, като фактор за качествени рехабилитационни грижи.

Ситуациите на уязвимост, свързани с физическото оцеляване и лишения, които са рисков фактор за отключване на тревожност, социална изолация и изостряне на депресивните състояния са идентифицирани като водещи причини за увеличаване на чувството за самотата при възрастни и стари хора.

Установена е зависимост между потребността от прилагането на рехабилитационни процедури и характера на заболяването, при възрастните и стари хора от Дом за стари хора. В зависимост от рехабилитационния потенциал и индивидуалните особености е изведена значимостта на груповите мероприятия свързани с физическа активност, трудотерапия и клубовете по интереси в живота на възрастните хора.

Данните категорично потвърждават намаляване на чувството за самота при възрастните и стари хора от Дом за стари хора при приложение на разработената от Донка Николова методика „От миналото към настоящето“. Установено е, че за стария човек самотата се превръща в сериозно преживяване, което влошава жизнената активност и увеличава психологическия дискомфорт. Резултати от проведеното проучване определят самотата като субективно преживяване и може да е резултат от неудовлетвореност в човешките взаимоотношения и близки отношения или социални нужди. Изследванията разкриват, че самотата се изразява в по-малка степен в общества, където социалните взаимоотношения и традиционни структури са запазени, но възприятията на индивидите за качеството на техните взаимоотношения могат да предизвикат съществуването на самота в различни измерения.

Предложеният подход в прилагане на рехабилитационни грижи допринася за преодоляване на монотонността на начина на живот на възрастния човек, за съживяване на интересите, и поддържане на жизнеността. Чрез реализиране на потребностите и ресурсния потенциал, разширяване на социалните връзки и социалния кръг се подпомага преодоляването на чувството на самота.

Получените резултати, Донка Николова обсъжда и умело извежда като дефицити в практиката. Авторът доказва необходимост от прилагане на индивидуален план за грижи като механизъм, чрез който се благоприятства адаптацията към промените в живота и се подпомага адаптацията към негативното въздействие на стареенето. Анализът на практическите подходи за повлияване на усещането за самота при възрастни и стари хора дава основание на Донка Николова да разработи комплексна методиката „От миналото към настоящето“ която е възможност възрастните и стари хора да осъзнаят и осмислят значението на собствения си живот и да се подпомогне намаляването на чувството за самота.

Справката за приносите, представена с дисертационния труд, отразява обективно реалните достижения на Донка Николова. Приносите в дисертационния труд са в теоретичен и практико-приложен аспект, които приемам.

Представените шест основни извода, ясно и точно формулирани, характеризират детайлно получените резултати от изпълнението на поставените задачи и цел на

дисертационния труд. За пръв път у нас детайлно се разглежда проблема рехабилитационни грижи за преодоляване на самотата при възрастни и стари хора.

Проведено е целенасочено и задълбочено проучване на самотата и удовлетвореността при възрастни и стари хора. Предложени са практически насоки и комплексна методика за намаляване на самотата.

Формулираните препоръки и приноси на дисертационния труд са направени на базата на собствените данни от научното проучване.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията.

Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила пет пълнотекстови публикации в престижни научни издания.

Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд.

Лични впечатления

Познавам Донка Николова като мотивиран, успешен и перспективен колега от Медицински колеж-Варна. Ценя високо нейната целенасоченост, прецизност и отговорност. Донка Николова се откроява с изключителна лоялност, коректност във взаимоотношенията и изследователската дейност.

Заключение

Дисертационния труд на Донка Панайотова Николова е с висока научна и практическа стойност, която допринася за оптимизиране на рехабилитационните грижи за преодоляване на самотата при възрастни и стари хора.

Въз основа на цялостната оценка на предоставената ми документация считам, че Донка Панайотова Николова, покрива напълно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна. Давам положителния си вот за присъждане на Донка Панайотова Николова на образователната и научна степен „доктор” по специалност „Управление на здравните грижи”.

26.01.2022г.

Варна

Изготвил становището:

проф. Силвия Борисова, д.оз.н

